

Н.І. Мельник

ORCID id 0000-0002-6641-0649

ФЕНОМЕН «ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ» В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті проаналізовано особливості тлумачення термінологічного словосполучення «професійна компетентність» у контексті наукових пошуків сучасних вітчизняних та європейських дослідників. Здійснено аналітичний та функціональний аналіз до визначення досліджуваного феномену, виокремлено європейські й вітчизняні підходи до тлумачення «професійної компетентності», висвітлено сутнісну відмінність у розумінні цього поняття українськими та європейськими дослідниками.

Ключові слова: компетентність, компетенції, професійна компетентність, професійний розвиток, професійна освіта.

© Мельник Н.І., 2017

Вступ. Тенденції розвитку сучасної вітчизняної професійної теорії та практики визначаються орієнтацією на міжнародні та європейські методологічні засади, що спричиняється активним міжнародним співробітництвом української держави у світовому економічно-політичному та соціально-педагогічному просторах. Пріоритетними напрямками професійної підготовки у світовому контексті є професійна компетентність, як необхідна для сучасної людини здатність якісно здійснювати свою професійну діяльність. Феномен професійної компетентності характеризується широтою тлумачень та полівекторністю підходів щодо його розуміння. Перші дискусії щодо підготовки компетентного фахівця у певній галузі датуються 1984 р., коли тлумачення терміна «компетентність» розгорнуто було представлено у книзі Дж. Равена «Компетентність у сучасному суспільстві» (Радионова Н.Ф., 2004). Під цим поняттям учений розумів певне явище, що складається з великої кількості компонентів, більшість з яких відносно незалежні один від одного. Деякі з них належать, швидше за все, до когнітивної сфери, інші — до емоційної; компоненти можуть замінювати один одного як складові ефективного поведінки (Радионова Н.Ф., 2004, с. 180). За характеристикою Дж. Равена, складовими компетентності є мотивовані здібності, які включають якості психічних пізнавальних процесів (оригінальність, критичність мислення, звичка до абстрагування тощо), індивідуально-психологічні особливості особистості (самоконтроль, адаптивність, впевненість у собі, наполегливість, довірливість тощо), а також складові загальної освіченості людини (знання про навколишній світ тощо) (Радионова Н.Ф., 2004, с. 180).

У вітчизняній та європейській науці й практиці термін «компетентність» не є новим, але і досі

дискусійним залишається як його змістове трактування, так і інтерпретація. Розвиток педагогічної науки, яка має випереджувальний відносно практики характер, зумовлюється розширенням наукового тезаурусу. Виникнення поняття «компетентність» це той випадок, коли природа поняття провокує не тільки активний розвиток теорії, але й розвиває інтенсивну наукову дискусію серед дослідників. Широковживаність терміна «компетенція» пов'язане безпосередньо з актуалізацією компетентнісного підходу до організації освітнього процесу (Молчанов С.Г., 1998, с. 69). У більшості вітчизняних досліджень констатується, що у лексикон освітніх документів міцно увійшли нові терміни «компетенція» і «компетентність», проте єдиного й прийнятого для більшості в науковій та освітній спільноті трактування до сих пір не існує (Лозовецька В.Т., 2008, с. 102). Л. Пуховська в одній зі своїх праць зазначає, що: «...Українськими вченими напрацьовано ряд суттєвих характеристик щодо компетентнісного підходу в педагогічній освіті і освіті в цілому» (Пуховська Л.П., 1998). Дослідниця констатує, що: «Науковці у всьому світі продовжують активно дискутувати щодо розведення таких термінів як “competence”, “competences”, “competency”, “competencies”, які вперше були розроблені у сфері менеджменту і використовувались як взаємозамінні (Пуховська Л.П., 1998). І.М. Кубенко зазначає, що: «...українська освіта тільки починає оперувати поняттям компетентності в тому сенсі, що пропонують європейські країни. І хоча в проекті освітніх стандартів є спроби закласти досягнення компетентностей, в освітніх галузях ще немає системного підходу до поняття компетентності. Це є лише постійним предметом дискусій, як у педагогічному середовищі, так і у вітчизняній літературі, як на міжна-

родному, так і національних рівнях різних країн (Кубенко І.М., 2010). О.В. Овчарук підкреслює, що «...життєві компетентності є також предметом обговорення в Україні, хоча наразі дискусія навколо цього поняття більшою мірою розвивається щодо кола професійних компетентностей як результату професійної підготовки, а також компетентностей, яких мають набувати під час навчання в школі діти-інваліди» (Овчарук О.В., 2007). Окрім того дослідниця зазначає, що «...останніми роками поняття компетентності викликало широку дискусію серед країн-учасників Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСД), де проводились дослідження з цієї проблематики в більшості європейських країн (Овчарук О.В., 2007). У колективній монографії «Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики)» Н.М. Бібік зауважує, що дискусія з питання трактування понять «компетентність» та «компетенція» пов'язана із «запозиченням термінології з зарубіжних видань через неточності перекладу внесло безліч непорозуміння у з'ясування явищ, які за своєю суттю не є новими ні для української ні для європейської термінологічної традиції, ні для педагогічної дійсності» (Бібік Н.М., 2004, с. 46). І далі авторка вказує на те, що «...найбільші труднощі полягають у пошуку єдиної теоретичної основи для їх виділення ключових компетентностей» (Бібік Н.М., 2004, с. 46). Зазначене є свідченням глибокої дискусії не лише в межах вітчизняного освітнього простору, але й європейського зокрема. Проте на сучасному етапі дослідники дійшли певної уніфікації, диференціації та розуміння понять «компетенція», «компетентність». Водночас не менш дискусійним залишається визначення сутності феномену «професійної компетентності», який як і в українському, так і в європейському вимірах підлягає дискусії.

Означене актуалізує необхідність здійснення аналізу поняття «професійної компетентності» у вітчизняному та європейському науковому вимірі, що становить **мету статті**, досягнення якої буде можливе за умови розв'язання двох **завдань**: аналіз тлумачення поняття в українській педагогічній науці, інтерпретація поняття в дослідженнях європейських вчених та компаративного співставлення, на основі якого можна буде визначити сутнісну відмінність чи спільність у підході до визначення досліджуваного феномену.

Виклад основного матеріалу. Перш за все визначимось з розумінням понятійного словосполучення «професійна компетентність». Зауважимо, що під «професійною компетентністю» у роботі розуміємо поняття, що походить від *лат.* термінів “profession” — офіційно оголошене заняття; “compete” — досягати, відповідати, підходити) — інтегративну характеристику

ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця» (Кремін В.Г., 2008, с. 722). В Енциклопедії за редакцією В.Г. Кременя подано і трактування «компетентності» відносно професійної діяльності, під нею розуміється сукупність знань і умінь необхідних фахівцю для здійснення ефективно професійної діяльності: вміння аналізувати і прогнозувати результати праці, використовувати сучасну інформацію щодо певної галузі виробництва (Кремін В.Г., 2008, с. 722). Поняття «компетентність» застосовується до різних категорій фахівців, характер праці яких пов'язаний з прийняттям відповідних рішень, тобто тих, котрі уповноважені вирішувати (управлінці, експерти, діагности). Це фахівці з ґрунтовними глибокими знаннями у певній галузі (вчені, викладачі, мистецтвознавці) (Вишнякова С.М., 1999, с. 146).

Проблема професійної компетентності в психолого-педагогічній літературі, як і питання визначення понять «компетентність» та «компетенція», є комплексною і розглядається у різних аспектах. На сучасному етапі виокремилось два основних підходи до трактування феномену. Прибічники першого розглядають професійну компетентність як систему знань умінь і навичок, в якій не враховується мотиваційна сфера та сфера потреб особистості (В.М. Введенський, С.Г. Молчанова, Н.Г. Ничкало, М.А. Холодная). Представники другого підходу аналізують професійну компетентність з точки зору залучення людини до загального світу цінностей, в якому особистість реалізує себе як фахівець, професіонал (І.С. Бахов, Б.Р. Борщанська, С.В. Вишнякова, Ю.Б. Гіппенрейтер, В.Г. Жеребкіна, М.Є. Дуранова, Н.В. Матяш, О.П. Савченко, С.О. Скворцова). Контекст нашого дослідження дає змогу розглядати якість підготовки фахівця як важливий індикатор ефективного формування професійної компетентності.

Н.Г. Ничкало у словнику з професійної освіти пояснює професійну компетентність як сукупність знань, умінь, необхідних для ефективно професійної діяльності, вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію (Гончаренко С.У., Ничкало Н.Г., 2000, с. 78). У свою чергу, І.А. Зязюн зазначає, що зміст професійної компетентності — це знання предмета, методики його викладання, педагогіки і психології (Зязюн І.А., 2004, с. 32).

Професійна компетентність трактується як «коло питань, в яких суб'єкт володіє знаннями, досвідом, сукупність яких відображає соціально-професійний статус і професійну кваліфікацію, а також особистісні, індивідуальні особливості, які забезпечують можливість реалізації певної професійної діяльності у працях С.Г. Молчанова

(Молчанов С.Г., 1998, с. 85). З позицій теорії управління навчальним процесом, наукової організації навчального процесу, а також педагогічної акмеології професійна компетентність — результат особливого типу організації предметно-специфічних знань, інтенсивної практики і навчання у відповідній предметній спеціалізації (Cordis, 2016, с. 256–257). В.М. Введенський вважав, що «професійна компетентність» — це сукупність знань, вмінь, що визначають: результативність праці, обсяг навичок виконання завдань професійної діяльності, комплекс знань і професійно значущих якостей особистості, напрям професіоналізації, єдність теоретичної і практичної готовності до праці» (Введенський В.Н., 2003).

У наукових статтях багатьох дослідників поняття «професійна компетентність» пов'язується зі здатністю людини. Так, Б.Р. Борщанська, Ю.Б. Гіппенрейтер, М.Є. Дуранова, Н.В. Матяш визначають «професійну компетентність» як комплекс професійно значущих якостей та властивостей особистості, до яких належать здатність до рефлексії та співробітництва, емпатія, комунікативність, гнучкість, ціннісні орієнтири, що забезпечують здатність до самореалізації у процесі професійної діяльності. Такої ж думки дотримується і Р.Х. Гільмієва (Гільмієва Р.Х., 1998). Вона зазначає, що в основу людської здатності, яка характеризує «професійну компетентність» як наукову категорію, покладено досвід та знання людини, вміння ефективно розв'язувати задачі, які стосуються сфери її професійної діяльності. У свою чергу, А.К. Маркова професійною компетентністю вважає поєднання здатності (особистісні якості) та готовності (знання, вміння) до професійної діяльності (Маркова А.К., 1992).

Інші дослідники фахову компетентність розглядають крізь призму готовності та спроможності. О.П. Савченко вважає, що професійна компетентність — це готовність до виконання фахово-спрямованої діяльності та спроможність суб'єкта діяльності до виконання повсякденних фахових обов'язків (Савченко О.П., 2010). В.Т. Лозовецька під цим поняттям розуміє сформованість умінь міркувати, оцінювати професійні ситуації і проблеми; творчий характер мислення, прояви ініціативи у виконанні виробничих завдань; усвідомлення розуміння особистої відповідальності за результати праці (Лозовецька В.Т., 2008).

С.М. Вишнякова зазначає, що сутнісна відмінність «професійної компетентності» від терміна «кваліфікація» полягає у тому, що перша поряд із суто професійними знаннями й умінями, які характеризують кваліфікацію, передбачає такі особистісні якості, як ініціативність, комунікативні здібності, вміння навчатися, логічно мислити, здобувати й переробляти інформацію (Вишнякова С.М., 1999, с. 139–131).

Професійна компетентність педагога С.О. Скворцовою визначається як «...властивість особистості, що виявляється в здатності до педагогічної діяльності; єдність теоретичної і практичної готовності педагога до здійснення педагогічної діяльності; спроможність результативно діяти, ефективно розв'язувати стандартні та проблемні ситуації, що виникають у педагогічній діяльності (Скворцова О.С., 2009, с. 93–94).

Підсумовуючи вищесказане, варто зазначити, що професійна компетентність належить до професії і характеризується ступенем підготовленості спеціаліста до професійної діяльності. У загальному значенні українські вчені професійну компетентність тлумачать як сукупність знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію. Складові компетентності здебільшого розглядаються шляхом аналізу професійно значущих властивостей і якостей спеціаліста, які забезпечують ефективне виконання поставлених перед ними завдань (Бахов І.С., 2009, с. 57). Окрім того, схарактеризувавши професійну компетентність, учені дійшли висновку про те, що професійна компетентність є сукупністю ключової, базової і спеціальної компетентностей (Маковецька Н.В., 2005, с. 1). Під ключовими маються на увазі компетентності, необхідні для будь-якої професійної діяльності. Базові, на думку науковців, відображають специфіку певної професійної діяльності. Спеціальні компетентності — специфіку конкретної предметної або надпредметної галузей професійної діяльності. Останні розглядаються як реалізація ключових і базових компетентностей (Савченко О.П., 2010, с. 18–19). Формування та розвиток професійної компетентності — це активний процес, що триває протягом трудового життя людини; розгортається послідовно, відповідно до професійного становлення особистості, набуваючи нових форм на кожному етапі професійного розвитку фахівця. У своєму формуванні проходить кілька етапів: професійна адаптація, професійна ідентифікація, професійна індивідуалізація та професійна персоніфікація (Докторович М.О., 2010).

У проєкті Стратегії для оцінки дослідницького навчання в галузі науки (SAILS — Strategies for Assessment of Inquiry Learning in Science), який фінансувався Європейською комісією в рамках досліджень організованих європейською громадською організацією “CORDIS” (Community Research and Development Information Service — Співтовариство досліджень та розвитку інформаційної служби), «професійна компетентність» визначена як комплексне утворення блоків професійної підготовки, які забезпечують освітні запити, що базуються на знаннях (когнітивна складова), науковій грамотності та науковому мис-

ленні. Формування необхідних навичок та компетентностей може визначатись та оцінюватись шляхом використання різних методів, наприклад: методом «клас-діалогу» (classroom dialogue), спостереження за діяльністю педагога, презентації, експертної оцінки професійної діяльності, самооцінки, через письмові або мультимедійні роботи студентів і використання кваліфікаційних вимог, сформульованих у Європейській кваліфікаційній рамці (Holmes L., 2017).

За визначенням відомої в Європі «Освітньої агенції» (Training Agency): «компетенція — це опис того, що особа, яка працює у певній професійній сфері, здатна зробити. Це характеристика дії, поведінки, результату, який особа здатна продемонструвати» (Walters M., 1979, с. 5).

Як зазначає один із європейських дослідників Л. Мітчелл (L. Mitchell): «Для оцінки компетентності як спроможності продемонструвати професійну підготовку, яка відповідає стандартам, важливо брати до уваги саме процес демонстрації, оскільки лише під час професійної діяльності можна визначити її сформованість чи відсутність» (Mitchell L., 1989).

Функціональний аналіз засвідчив, що у європейській традиції склалося три загальних підходи до тлумачення поняття «професійна компетентність»:

1) демонстрація спроможності виконати професійні завдання (розробники підходу експерти «Освітньої агенції», Р. Манфільд) (Mansfield R., 1989);

2) діяльність особи в соціальному контексті, яка розглядає продуктивність праці як прийняття певної ролі, що виникає в результаті взаємодії між роботодавцем та працівником (представником підходу є М. Волтерс (Walters M., 1979, с. 5);

3) досліджується в контексті продуктивності праці індивіда з точки зору його ставлення до більш широкого питання — «життя»; підхід акцентується на якостях особистості (Л. Холмс) (Holmes L., 2017).

Тож професійна компетентність, на думку Л. Холмса, пов'язана не тільки з виконанням певних дій, необхідних для «організаційної складової» професії, але й компліюється за рахунок сформованості комплексу особистісних, соціальних і технічних факторів у динамічному контексті професійної діяльності (Holmes L., 2017). Крім того, професійна компетентність тісно пов'язана з «особистим стилем». Тобто, конкретна людина завжди залучатиме до своєї професійної практики особистісні характеристики, пов'язані з її біографією (минулим, теперішнім і довгоочікуваним майбутнім) унікальним способом (Holmes L., 2017).

Визначення поняття «професійна компетентність» в українському та європейському освітніх просторах розглядається з позиції різних підходів: особистісно-діяльнісного (процесуального), системно-структурного, знанневого (когнітивного) та інших. Проте існує відмінність у загальній концепції розуміння означеного феномену, проілюстрована у порівняльній *табл. 1*.

Отже, як свідчать табличні дані, українські науковці, аналізуючи поняття «професійна компетентність», наголошують на особистісних якостях, тоді як європейські — на діяльнісно-функціональному аспекті, тобто на спроможності ефективного виконання / демонстрування професійної дії у заданих умовах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Здійснений аналіз засвідчив, що, незважаючи на відносно однакову для вітчизняної та європейської науки інтерпретацію феномену професійної компетентності, відмінність простежується як у підходах, так і в самому тлумаченні останнього, а отже, спричиняє дискусії щодо автентичності та відповідності тлумачень серед українських дослідників. Актуальність визначення відмінностей у тлумаченнях того чи того педагогічного феномену лежить також і в площині інтеграції вітчизняної професійної освіти у європейський освітній простір. На окрему увагу заслуговує педагогічна освіта в європейському

Таблиця 1

Професійна компетентність	
У вітчизняному освітньому просторі розуміється як:	У європейському освітньому просторі розуміється як:
<ul style="list-style-type: none"> — базова характеристика професійної діяльності фахівця, що містить як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти; — головними сутнісними ознаками є мобільність знань, гнучкість способів, методів, прийомів, підходів професійної діяльності і критичність мислення; — формування професійної компетентності є обов'язковим компонентом змісту навчання, що займає пріоритетне місце у загальній професійній підготовці майбутнього фахівця 	<p>здатність або спроможність продемонструвати рівень професійної підготовки, що відповідає стандартам, зумовлений сформованістю когнітивного, операційного та функціонального блоків професійної діяльності</p>

вимірі як один із засобів трансформації вищої освіти України до європейських та міжнародних стандартів професійної освіти в цілому. Однак багатоаспектність та багатокомпонентна структура феномену вищої педагогічної освіти потре-

бує не менш ґрунтовного аналізу понять «професійна педагогічна компетентність» та «професійна компетентність педагога», що визначає перспективи подальших аналітичних наукових розвідок у цьому напрямі.

ДЖЕРЕЛА

1. Бахов І.С. Проблема формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх перекладачів / І.С. Бахов // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. — 2009. — Вип. 47. — С. 56–60. — (Серія «Педагогічні науки»).
2. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О.В. Овчарук. — К. : К.І.С., 2004. — 112 с. — С. 47–52. — (Бібліотека з освітньої політики).
3. Введенский В.Н. Моделирование профессиональной компетентности педагога / В.Н. Введенский // Педагогика. — 2003. — № 10. — С. 51–55.
4. Волосенко А. Формування професійної компетентності як важливий чинник творчої самореалізації майбутнього вчителя / А. Волосенко // Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини ; [ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол. ред.) та ін.]. — Умань : ПП Жовтий О.О., 2012. — Вип. 6., ч. 1. — С. 140–150.
5. Докторович М.О. Професійна компетентність соціального педагога / О.М. Докторович // Вісник Глухівського ДПУ. — 2010. — Вип. 15. — С. 64–69.
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В.Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
7. Кубенко І.М. Що таке компетентність і як її розуміють в освіті [Електронний ресурс] / І.М. Кубенко // Додаток до електронного журналу «Теорія та методика управління освітою». — 2010. — Вип. № 1. — Режим доступу : tme.uomo.edu.ua/docs/Dod/1.../kubenko.pdf (дата звернення: 09.08.2017).
8. Литвинова Н.В. Поняття «компетенція» і «компетентність» у працях сучасних педагогів [Електронний ресурс] / Н.В. Литвинова. — Режим доступу : http://gnpu.-edu.ua/files/VIDANNIY/Visnik_19/V19_102_106.pdf
9. Лозовецька В.Т. Професійна компетентність / В.Т. Лозовецька // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В.Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
10. Маковецька Н.В. Підвищення професійної компетентності як умова професійного розвитку фахівців дошкільних навчальних закладів: [Електронний ресурс] / Н.В. Маковецька. — Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc.../Makov.pdf
11. Маркова А.К. Психологические проблемы повышения квалификации / А.К. Маркова // Педагогика. — 1992. — № 9–10. — С. 65–67.
12. Молчанов С.Г. Теоретическая и практическая аттестация педагогических руководящих работников образовательного учреждения / С.Г. Молчанов. — Челябинск : Изд-во Челяб. гос. ун-та, 1998. — 255 с.
13. Овчарук О.В. Компетентність як ключ до оновлення змісту освіти [Електронний ресурс] / О.В. Овчарук // Освітній портал «Освіта». — Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/school/method/381/> (дата звернення: 06.08.2014)
14. Педагогічна майстерність : підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І.А. Зязюна. — К. : Вища шк., 2004. — 286 с.
15. Професійна освіта: Словник : навч. посіб. / Уклад. С.У. Гончаренко та ін. ; за ред. Н.Г. Ничкало. — К. : Вища шк., 2000. — 380 с.
16. Профессиональное образование. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика / под ред. С.М. Вишняковой. — М. : НМЦСПО, 1999. — 538 с.
17. Пуховська Л.П. Тенденції в розвитку професійної підготовки вчителів у країнах Західної Європи (кінець ХХ ст.) / Л.П. Пуховська // Педагогіка і психологія професійної освіти. — 1998. — № 5. — С. 253–261.
18. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Равен. — М. : Когито-Центр, 2002. — 256 с.
19. Радионова Н.Ф. Профессиональная компетентность как результат педагогического образования / Н.Ф. Радионова, А.П. Тряпицына // Постдипломное образование: проблемы, опыт и перспективы : матер. IV Международной науч.-практич. конф. кафедры педагогики и андрологии. — СПб., 2004. — С. 17–19.

20. Савченко О.П. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі [Електронний ресурс] / О.П. Савченко // Педагогічні видання / е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку» / Поточні номери журналу та їх автори. — 2010. — Вип. № 3. — Режим доступу : http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16/
21. Скворцова С.О. Професійна компетентність вчителя: зміст поняття / С.О. Скворцова // Наука і освіта. — 2009. — № 4. — С. 93–94.
22. Холодная М.А. Психология интеллекта: парадоксы исследования / М.А. Холодная. — Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1997. — 397 с.
23. Cordis.europa.eu [Electronic resource]. — URL : http://cordis.europa.eu/result/rcn/182126_en.html
24. Len Holmes. Understanding Professional Competence: Beyond the Limits of Functional Analysis [Electronic resource]. <http://www.re-skill.org.uk/re/skill/profcomp.htm>
25. Mansfield, R. (1989). Functional Analysis — A Personal Approach, 'Competence and Assessment' (quarterly bulletin of Employment Department's Occupational Standards Branch), Special Issue.
26. Mitchell, L. (1989). Definition of Standards and their Assessment, in Burke.
27. Training Agency (1988). Development of Assessable Standards for National Certification: Guidance Note 3 — The Definition of Competence and Performance Criteria, Sheffield, Training Agency.
28. Walters, M. (1979). A Guide to Supervisory Training, London, Hotel and Catering Industry Training Board.

REFERENCES

1. Bakhov I.S. (2009). Problema formuvannia profesiino-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh perekladachiv [Problem of Development of Future Translators' Professional and Communicative Competence]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu im. I. Franka*, 47, 56–60. (Seriiia «Pedahohichni nauky»), (in Ukrainian).
2. Bibik N.M. (2004). Kompetentnisnyi pidkhid: refleksyvnyi analiz zastosuvannia [Competency Approach: reflexive application analysis]. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy, pid zah. red. O.V. Ovcharuk. K., K.I.S., 112 s., S. 47–52. (Biblioteka z osvitiioi polityky), (in Ukrainian).
3. Vvedenskii V.N. (2003). Modelirovanie professionalnoi kompetentnosti pedagoga [Modeling of Teacher's Professional Competence]. *Pedahohyka*, 10, 51–55 (in Russian).
4. Volosenko A. (2012). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti yak vazhlyvyi chynnyk tvorchoi samorealizatsii maibutnioho vchytela [Development of Professional Competence as Important Factor in Creative Self-Realization of Future Teacher]. Uman, PP Zhovtyi O.O. Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia, Vyp. 6, ch. 1, S. 140–150 (in Ukrainian).
5. Doktorovych M.O. (2010). Profesiina kompetentnist sotsialnoho pedahoha [Professional Competence of Social Pedagogue]. *Visnyk Hlukhivskoho DPU*, 15, 64–69 (in Ukrainian).
6. Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of Education]. (2008). Akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy, holov. red. V.H. Kremen. K., Yurinkom Inter, 1040 s. (in Ukrainian).
7. Kubenko I.M. (2010). Shcho take kompetentnist i yak yii rozumiiut v osviti [What is Competence and How It Is Understood in Education]. Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu, Vyp 1 (in Ukrainian). tme.uomo.edu.ua/docs/Dod/1.../kubenko.pdf
8. Lytvynova N.V. Poniattia «kompetentsiia» i «kompetentnist» u pratsiakh suchasnykh pedahohiv [Concept of “Competence” and “Competency” in Works of Modern Educators]. (in Ukrainian). http://gnpu.-edu.ua/files/VIDANNIY/Visnik_19/V19_102_106.pdf
9. Lozovetska V.T. (2008). Profesiina kompetentnist [Professional Competence]. Entsyklopediia osvity. Akad. ped. nauk Ukrainy; holov. red. V.H. Kremen. K., Yurinkom Inter, 1040 s. (in Ukrainian).
10. Makovetska N.V. Pidvyschennia profesiinoi kompetentnosti yak umova profesiinoho rozvytku fakhivtsiv doshkilnykh navchalnykh zakladiv [Increase of Professional Competence as Condition of Professional Development of Specialists of Pre-School Educational Institutions]. (in Ukrainian). www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc.../Makov.pdf
11. Markova A.K. (1992). Psihologicheskie problemy povysheniia kvalifikatsii [Psychological Problems of Professional Development]. / *Pedagogika*, 9–10, 65–67 (in Russian).
12. Molchanov S.H. (1998). Teoreticheskaia i prakticheskaia attestatsiia pedagogicheskikh rukovodiashchikh rabotnikov obrazovatel'nogo uchrezhdeniia [Theoretical and Practical Certification of Pedagogical Executives of Educational Institution]. Cheliabinsk, Izd-vo Cheliabinskogo gosudarstvennogo universiteta, 255 s. (in Russian).
13. Ovcharuk O.V. Kompetentnist yak kliuch do onovlennia zmistu osvity [Competence as Key to Updating Content of Education]. Osvitnii portal «Osvita» (in Ukrainian). <http://ru.osvita.ua/school/method/381/>
14. Pedahohichna maisternist: pidruchnyk [Pedagogical Mastership: textbook]. (2004). I.A. Ziaziun, L.V. Kramushchenko, I.F. Kryvonos ta in.; za red. I.A. Ziaziuna. K., Vyscha shkola, 286 s. (in Ukrainian).

15. Profesiina osvita: Slovnyk: navch. posib. [Professional Education: dictionary: teaching. manual]. (2000). Uklad. S.U. Honcharenko ta in.; za red. N.H. Nychkalo. K., Vyshcha shkola, 380 s. (in Ukrainian).
16. Professionalnoie obrazovanie. Kliuchevyye poniattia, terminy, aktualnaia leksika [Vocational Education. Key Concepts, Terms, Current Vocabulary]. (1999). Pod red. S.M. Vishniakovoi. M., NMTSSPO, 538 s. (in Russian).
17. Pukhovska L.P. (1998). Tendentsii v rozvytku profesiinoi pidhotovky vchyteliv u krainakh Zakhidnoi Yevropy (kinets XX st.) [Trends in Development of Teacher Training in Countries of Western Europe (end of 20th c.)]. *Pedahohika i psykhohohiia profesiinoi osvity*, 5, 253–261 (in Ukrainian).
18. Raven Dzh. (2002). Kompetentnost v sovremennom obshchestve: vyavlenie, razvitie i realizatsiia [Competence in Modern Society: Identification, Development and Implementation]. M., Kogito-Tsentr, 256 s. (in Russian).
19. Radionova N.F. (2004). Professionalnaia kompetentnost kak rezultat pedagogicheskogo obrazovaniia [Professional Competence as Result of Teacher Education]. Postdiplomnoie obrazovanie: problemy, opyt i perspektivy: mater. IV Mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii kafedry pedagogiki i androgogiki. SPb., S. 17–19 (in Russian).
20. Savchenko O.P. (2010). Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni vyshchii shkoli [Competency Approach in Modern High School]. *Pedahohichni vydannia, e-zhurnal «Pedahohichna nauka: istoriia, teoriia, praktyka, tendentsii rozvytku»*, Vyp. 3 (in Ukrainian).
http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16/
21. Skvortsova S.O. (2009). Profesiina kompetentnist vchytelia: zmist poniattia [Professional Competence of Teacher: content of concept]. *Nauka i osvita*, 4, 93–94 (in Ukrainian).
22. Kholodnaia M.A. (1997). Psikhohohiia intellekta: paradoksy issledovaniia [Psychology of Intelligence: research paradoxes]. Tomsk, Izd-vo Tomskogo universiteta, 397 s. (in Russian).
23. Cordis.europa.eu.
http://cordis.europa.eu/result/rcn/182126_en.html
24. Len Holmes. Understanding Professional Competence: Beyond the Limits of Functional Analysis [Electronic resource].
<http://www.re-skill.org.uk/re/skill/profcomp.htm>
25. Mansfield, R. (1989). Functional Analysis — A Personal Approach, 'Competence and Assessment' (quarterly bulletin of Employment Department's Occupational Standards Branch), Special Issue.
26. Mitchell, L. (1989). Definition of Standards and their Assessment, in Burke.
27. Training Agency (1988). Development of Assessable Standards for National Certification: Guidance Note 3 — The Definition of Competence and Performance Criteria, Sheffield, Training Agency.
28. Walters, M. (1979). A Guide to Supervisory Training, London, Hotel and Catering Industry Training Board.

Мельник Н.И.

ФЕНОМЕН «ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ» В УКРАИНСКОЙ И ЕВРОПЕЙСКОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕОРИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ

В статье проанализированы особенности толкования терминологического словосочетания «профессиональная компетентность» в контексте научных поисков современных отечественных и европейских исследователей. Осуществлен аналитический и функциональный анализ к определению исследуемого феномена, выделены европейские и отечественные подходы к толкованию «профессиональной компетентности», определено сущностное отличие в понимании этого понятия украинскими и европейскими исследователями.

Ключевые слова: компетентность, компетенции, профессиональная компетентность, профессиональное развитие, профессиональное образование.

Nataliya Melnyk

PHENOMENON OF "PROFESSIONAL COMPETENCE" IN UKRAINIAN AND EUROPEAN PEDAGOGICAL THEORY

The article analyses peculiarities of the terminological phrase "professional competence" in the context of scientific researches of modern Ukrainian and European researchers. The analytical and functional analyses have been carried out to determine distinguishing of the phenomenon; European and national approaches to the interpretation of "professional competence" are identified, and the essential difference in understanding of the concept by Ukrainian and European researchers is determined.

Key words: competence, competencies, professional competence, professional development, professional education.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2017

Прийнято до друку 30.09.2017